

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: Forenkle og forbedre
Vår ref.: 23/41561-5
Saksbehandler: Jin Marte Øvreide
Dato: 20.11.2023

HelseDirektoratets høringsuttalelse til ekspertutvalgets rapport om tematisk organisering av psykisk helsevern - Forenkle og forbedre

HelseDirektoratet viser til innvilgelse av utsatt høringsfrist til 20. november 2023.

HelseDirektoratet viser til ekspertutvalgets rapport for tematisk organisering av psykisk helsevern, "Forenkle og forbedre". Helse- og omsorgsdepartementet ber i høringsbrevet om at høringsinstansene særlig vurderer ekspertutvalgets anbefalinger innen områdene 2 og 3. Det bes også om innspill om hva som bør prioriteres og forutsetninger for dette.

HelseDirektoratets vurderinger

HelseDirektoratet har lest ekspertutvalgets rapport og vår vurdering er at utvalget har utarbeidet en god rapport. Rapporten beskriver og belyser en rekke sentrale utfordringer og problemstillinger i tjenestene og kommer med mange anbefalinger på viktige områder, som er godt forankret i et bredt sammensatt utvalg.

HelseDirektoratet støtter målet for ekspertutvalgets arbeid og ser at det er behov for tiltak som kan bidra til at pasienter får raskere tilgang til virksom behandling av god kvalitet. HelseDirektoratets generelle vurdering er at utvalget gir anbefalinger på sentrale områder innen psykisk helsevern, både organisatoriske og faglige. Utvalget viser i rapporten til Helsepersonellkommissjonens rapport og direktoratets vurdering er at rapporten fra Helsepersonellkommissjonen kan ha implikasjoner for utvalgets anbefalinger. HelseDirektoratet viser i den sammenheng til vårt innspill til Helsepersonellkommissjonens rapport [Høring – NOU 2023: 4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste – regjeringen.no](#) for direktoratets vurderinger.

Med bakgrunn i den utfordringen helsetjenesten står i når det gjelder helsepersonell og tilgang på kvalifisert kompetanse, er vår vurdering at hvis man skal gå videre med modellene – så anbefaler vi at det bør gjøres en pilotering eller forsøk av modellene som anbefales, slik at man har et godt grunnlag for å evaluere, vurdere og eventuelt beslutte om de er hensiktsmessige når det gjelder både ressursbruk og kompetanse. Utvalget viser til at det vil være behov for lokale tilpasninger, noe en god pilotering/utprøving kan gi kunnskap om.

HelseDirektoratet

Avdeling spesialisthelsetjenester

Jin Marte Øvreide

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

En pilotering/utprøving vil være aktuelt når det gjelder eventuell etablering og organisering av henvisings- og avklaringssteam på helseforetaksnivå og høyspesialiserte fagteam lokalt. En slik organisering kan gi pasienter raskere tilgang til kunnskapsbasert og virksom behandling. Direktoratet ser imidlertid at en slik organisering kan være utfordrende når det gjelder tilgang til tilstrekkelig kvalifisert kompetanse flere steder i landet. Det blir derfor viktig at disse anbefalingene ses opp mot hvordan man kan benytte teknologi og digitalisering i tjenesten. Slik Helsedirektoratet vurderer det kan pilotering/utprøving også belyse problemstillinger som tilgang til kunnskapsbasert og virksom behandling opp mot behovet for sentralisering av kompetanse og hvorvidt det er hensiktsmessig med vurderingssamtaler for alle pasienter, både faglig og ressursmessig. Mye som er mulig, men det er viktig å ha et godt beslutningsgrunnlag før man vurderer å igangsette store omstillinger i en allerede presset tjeneste.

Helsedirektoratet ser at utvalget har anbefalinger som berører det pågående arbeidet med omorganisering av sentral helseforvaltning, herunder avklaring av roller og myndighet. Formålet med omorganiseringen er bl.a. å sikre effektiv ressursbruk og avklare roller og ansvar mellom etatene.

Utvalget anbefaler bl.a. en avklaring av roller når det gjelder faglig styring av psykisk helsevern. Helsedirektoratet ser at det kan være hensiktsmessig med en avklaring av roller på ulike områder, når det gjelder Helsedirektoratet og de regionale helseforetakene.

Vedrørende rapportens omtale av digitalisering i kap. 7.4. og anbefalinger i Boks 1.4 har Helsedirektoratet innhentet synspunkter fra Direktoratet for e-helse (E-helse):

"Vi vil peke på at helsepersonell innen psykisk helse hyppigere bruker digitale kontaktflater i kommunikasjon med annet helsepersonell under behandling av pasient. De har også mer erfaring med konsultasjon eller oppfølging av pasient over video sammenlignet med helsepersonell innen somatikk. Helsepersonellet er oftere fornøyd med de digitale helsetjenestene enn helsepersonell innen somatikk¹.

Ekspertutvalget har gode synspunkter om digitalisering og behov for digitale tjenester og støtte. Vi savner dog et bredere kunnskaps- og erfaringsgrunnlag både fra sektoren og helseforvaltningen. Helsepersonellkommissjonens omtale av digitalisering som viktig forutsetning for fremtidig bærekraft i helse- og omsorgssektoren er en sentral kilde. Direktoratet for e-helse har supplert dette kunnskapsgrunnlaget ved høringsuttale til NOU 2023:4 *Tid for handling*². Høringsinnspillet er relevant grunnlag for de behov og utfordringer ekspertutvalget for tematisk organisering av psykisk helsevern drøfter og gir tilrådinger om. Et eksempel er utvalgets omtale av eMeistring som har god klinisk evidens, men utbredelse er vanskelig å få til. Dette kan skyldes svakere organisatorisk og teknisk samhandlingsevne i tjenesten, kombinert med usikkert finansieringsgrunnlag. Vi støtter utvalgets understrekning at det må gjøres evaluering om teknologien i helsehjelpen er til nytte for pasient, helsepersonell og samfunn.

På en rekke fagområder i spesialist- og kommunehelsetjenesten er bruken av digital brukerstyrt poliklinikk, videokonsultasjoner (1:1 kontakt og videomøter) økende. Dette erfaringsgrunnlaget er av stor relevans for polikliniske og ambulante tjenester i psykisk helsevern, jf. utvalgets

¹ Direktoratet for e-helse (2023): [Helsepersonellundersøkelsen om e-helse](#)

² Direktoratet for e-helse. [Høringsuttalelse til NOU 2023:4 Tid for handling](#)- Helsepersonellkommissjonen

avgrensninger. Vi vil også peke på Helsenorge som nasjonal portal for informasjons- og kunnskapskilde for innbygger, samt digitale helse- og omsorgstjenester som stadig blir flere gjennom portalen.

Vi savner i rapporten omtale av digitalt utenforskap. Mange pasienter er sårbare (langvarig eller i perioder) kognitivt og somatisk. Det innebærer fravær og tap av digitale ferdigheter og mulighet for bruk av digitale verktøy eller i digital samhandling med helsetjenesten. En viktig diskusjon i denne sammenheng blir å differensiere egnethet og indikasjon for bruk av digitale helse- og omsorgstjenester- og involvering av pårørende i den digitale arbeidsflyten.

Utvalget peker på i kap. 7.4 at det er behov for «..en sentral koordinering, for eksempel i regi av Helsedirektoratet, med tanke på videre utvikling». Direktoratet for e-helse har siden 2016 hatt et nasjonalt koordineringsansvar for en felles retning på e-helseområdet, og dette vil bli ytterligere styrket når E-helse blir en del av nye Helsedirektoratet fra 2024".

Når det gjelder omtale av finansiering, er Helsedirektoratets vurdering at det er behov for en nærmere vurdering før eventuelle endringer i finansieringsordninger. Utvalget anbefaler et samhandlingsbudsjett, i tråd med Sykehusutvalgets anbefaling. Det vises i den sammenheng til **Helsedirektoratets utredning av finansieringsmodeller som legger til rette for bedre samhandling rundt de pasientene som trenger både kommunale- og spesialisthelsetjenester, jf. TB2023-81**. Helsedirektoratets besvarelse ble oversendt Helse- og omsorgsdepartementet 28.04.23.

Helsedirektoratet viser også til [Veileder Psykisk helsearbeid barn og unge som nå er publisert. Både denne og veileder for lokalt psykisk helsearbeid "Sammen om mestring" som ferdigstilles i løpet av 2024 berører flere av anbefalingene i utvalgets rapport.](#)

Til slutt en konkret tilbakemelding; Helsedirektoratets vurdering er at dersom det vurderes som hensiktsmessig å opprettholde ADHD som en egen pasientgruppe mht. tematisk organisering, bør pasientgruppen vurderes å utvides til nevroutviklingsforstyrrelser ettersom det er stort overlapp mellom disse tilstandene. Dette gjenspeiles også i direktoratets Nasjonalt pasientforløp psykiske lidelser barn og unge, hvor det er et eget kapittel om [ADHD og andre nevroutviklingsforstyrrelser - Helsedirektoratet](#)

Konklusjon:

Helsedirektoratets vurdering er at det er mange gode anbefalinger, men at det vil være behov for en nærmere vurdering av flere av anbefalingene som berører ressursituasjonen og hvorvidt det er tatt tilstrekkelig høyde for helsepersonellkomisjonens konklusjoner. En omstilling vil, som utvalget peker på, være kostnadsdrivende. Dette tilsier at kunnskapsgrunnlaget for en slik omstilling bør utredes så godt som mulig før en beslutning.

Vennlig hilsen

Bjørn Guldvog e.f.
direktør

Helga Katharina Haug
fung. divisjonsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk

